

Wartość bilansu

Ważnym źródłem informacji o firmie jest sprawozdanie finansowe, a w szczególności:

- bilans,
- rachunek zysków i strat⁶⁷,
- informacja dodatkowa⁶⁸,
- sprawozdanie z przepływów środków pieniężnych⁶⁹.

Rzetelnie sporządzone, czytane z analogicznymi sprawozdaniami z lat ubiegłych oraz poszerzone o analizę wskaźnikową mogą nie tylko dostarczyć informacji o obecnej i przeszłej sytuacji przedsiębiorstwa, ale również pomóc sformułować wnioski o szansach przyszłego rozwoju i wskazać odpowiednie działania niezbędne do jego efektywnego funkcjonowania⁷⁰

Funkcja informacyjna sprawozdania finansowego jest spełniana względem:

- potrzeb wewnętrznych podmiotu gospodarczego, związanych z jego zarządzaniem,
- podmiotów zewnętrznych, których potrzeby są różne w zależności od ich relacji w stosunku do podmiotu gospodarczego⁷¹.

⁶⁷ Rachunek zysków i strat - jako sprawozdanie finansowe jest sporządzany w tzw. formule segmentowej. Formuła ta powszechnie stosowana w krajach Unii Europejskiej polega na tym, że wynik finansowy wyraża się składnikami sumy wyników cząstkowych uzyskanych w trakcie realizacji poszczególnych rodzajów działalności. Sporządza się go na dzień kończący rok obrotowy, a także na każdy dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych, to znaczy na dzień bilansowy. Źródło: J. Czarnecki, T. Wnuk - Peł, I. Sobańska, *Rachunek kosztów i rachunkowość zarządcza*, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2003, s. 73.

⁶⁸ Informacja dodatkowa, na którą składa się „wprowadzenie do sprawozdania finansowego” oraz „dodatkowe informacje i objaśnienia” to komentarz i uzupełnienie do wielkości zaprezentowanych w bilansie, rachunku zysków i strat, rachunku przepływów pieniężnych oraz zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym. Źródło: P. Rybicki, *Analiza finansowa w oparciu o informację dodatkową*, Difin, Warszawa 2004, s. 6.

⁶⁹ Obowiązujący w Polsce układ sprawozdania z przepływu środków pieniężnych dla jednostek innych niż banki określa załącznik do ustawy o rachunkowości. Wraz z rocznym sprawozdaniem finansowym niektóre jednostki muszą sporządzać także sprawozdanie z działalności jednostki w roku obrotowym. Obowiązkiem tym są objęte: spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki akcyjne, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych i spółdzielnie. Oprócz wymienionych jednostek, sprawozdanie to sporządzają także inne jednostki zobligowane do tego odrębnymi przepisami. Obowiązek sporządzania - na mocy art. 45 ust. 4 ustawy - sprawozdań z działalności niektórych, określonych co do formy prawnej jednostek, ma na celu uzupełnienie informacji zawartych w sprawozdaniu finansowym, przedstawienie kompleksowej informacji o sytuacji gospodarczo-finansowej danej jednostki, nie tylko za dany rok obrotowy, ale również w przewidywanej przyszłości. Źródło: M. Turzyński, *Rachunkowość, nowe regulacje prawne*. Wyd. Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2002, s. 94.

⁷⁰ B. Ceglowski, P. J. Szczepankowski, *Controlling w zarządzaniu małym i średnim przedsiębiorstwem*, Wyd. Instytut Przedsiębiorczości i Samorządności, Warszawa 2000, s. 26.

⁷¹ D. Misińska, *Podstawy rachunkowości*, Wyd. PWN, Warszawa 2002, s. 184.

Znowelizowana ustawa z 29 września 1994 roku o rachunkowości (Dz. U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694 ze zm.), która weszła w życie 1 stycznia 2002 roku, wprowadziła wiele znaczących zmian w dotychczasowych zasadach prowadzenia rachunkowości. Zasadniczym celem ustawodawcy było zapewnienie przejrzystości sprawozdaniu finansowemu w celu lepszego informowania wszystkich odbiorców informacji o sytuacji majątkowej i finansowej przedsiębiorstwa. Zmiany objęły w szczególności⁷²:

- wprowadzenie nowego wzoru, wskazującego w sposób sformalizowany zmiany składowych kapitału własnego,
- przebudowanie układu bilansu, rachunku zysków i strat, rachunku przepływów pieniężnych, umożliwiając małym przedsiębiorstwom sporządzanie sprawozdań w uproszczonej formie,
- zaktualizowanie treści informacji dodatkowej oraz podanie informacji o przyjętych zasadach rachunkowości i wyjaśnień do poszczególnych pozycji sprawozdania finansowego,
- uzupełnienie przepisów o brakujące w ustawie szczegóły dotyczące sporządzania sprawozdania finansowego,
- możliwość sporządzenia sprawozdania finansowego w tysiącach złotych, co poprawia czytelność danych,

Pomimo wprowadzonych licznych zmian w sprawozdaniu finansowym umiejętnie przeanalizowanie któregośkolwiek z elementów składowych sprawozdania wymaga rzetelnej wiedzy i wypracowania umiejętności czytania między wierszami. Prawidłowe odczytywanie informacji zawartej w sprawozdaniu finansowym jest bardzo ważne wobec możliwości dopuszczonych prawem bilansowym wyborów dotyczących zasad wyceny czy prezentacji wyników firmy. Znajomość tych zasad i umiejętnie powiązanie różnych informacji zawartych w sprawozdaniu finansowym pozwoli na realną ocenę sytuacji przedsiębiorstwa.

Podstawowym sprawozdaniem finansowym przedsiębiorstwa jest bilans, który z jednej strony przedstawia stan składników majątku, z drugiej natomiast źródła ich finansowania. Bilans daje odpowiedź na dwa podstawowe pytania: co składa się na aktywa podmiotu?, kto, jakie i w jakiej wysokości ma prawo do aktywów podmiotu? Na pierwsze z tych pytań uzyskać można odpowiedź analizując aktywa, natomiast

---

⁷² www.e-podatki.pl, autor: Andrzej Zbroja.

odpowiedzi na drugie pytanie należy szukać w pasywach bilansu⁷³. Informacje zawarte w bilansie są przede wszystkim podstawą oceny:

- struktury majątkowej, która odbywa się na podstawie wskaźników struktury aktywów,
- struktury kapitałowej, która polega na wykorzystaniu wskaźników struktury pasywów,
- struktury majątkowo – kapitałowej, polegającej na porównaniu dwóch wyżej wymienionych grup wskaźników⁷⁴.

Struktura majątkowa pokazuje, w co zaangażowane są środki finansowe będące w dyspozycji przedsiębiorstwa i w konsekwencji ukazuje stopień wyposażenia przedsiębiorstwa w trwałe i obrotowe składniki majątku. Praktyka pokazuje, iż im większy udział trwałych składników w strukturze majątku, tym mniejsza jest zdolność przedsiębiorstwa do wypracowania przychodu.

Struktura kapitałowa dostarcza natomiast informacji o wielkości kapitału własnego i wynikającym z tego faktu stopniu obciążenia przedsiębiorstwa zobowiązaniami długo- i krótkoterminowymi. Bilans pokazuje również, czy firma zachowuje „złotą regułę bilansowania”. Zgodnie z tą zasadą trwałe składniki aktywów powinny być finansowane kapitałem własnym⁷⁵, gdyż ta część majątku jest długoterminowo związana z przedsiębiorstwem, więc charakteryzuje się niskim tempem zamiany na gotówkę, dlatego powinna być sfinansowana bardziej stabilnymi kapitałami, oddanymi do dyspozycji przedsiębiorstwa na długi okres.

Do najważniejszych informacji jakie są zawarte w bilansie zaliczamy⁷⁶:

- sumę bilansową, czyli wielkość firmy,
- strukturę bilansową, czyli relacje aktywów trwałych do aktywów obrotowych oraz kapitałów własnych do zobowiązań,
- relację poszczególnych pozycji wobec siebie, w szczególności zobowiązań z tytułu dostaw i usług do należności z tytułu dostaw i usług,
- tendencje poszczególnych pozycji bilansowych – bilans zawsze jest sporządzony za dwa lata obrotowe.

Bilans to element sprawozdania finansowego o najbardziej przydatnej treści. Prawidłowa analiza informacji zawartej w bilansie wymaga znajomości zasad wyceny

⁷³ I. Frymark, *Rachunkowość handlowa*, Wyd. WSiP, Warszawa 2002, s. 39.

⁷⁴ B. Cegłowski, P. J. Szczepankowski, *Controlling w zarządzaniu...* op., cit., s. 27.

⁷⁵ W. Bień, *Zarządzanie finansami przedsiębiorstwa*, Wyd. Difin, Warszawa 2005, s. 187.

⁷⁶ www.finanse.nf.pl, autor: Piotr Rybicki.

poszczególnych składników majątkowych przedsiębiorstwa. Zgodnie z przyjętymi w ustawie o rachunkowości zasadami wyceny bilans jest sporządzany według zasady netto, co oznacza, że prezentowane wartości są wartościami realnymi⁷⁷. Ale trudno też poddawać się mitowi obiektywności i rzetelności danych finansowych w świetle ujawnionych niedawno przypadków tak zwanej kreatywnej księgowości, polegającej na celowym manipulowaniu danymi finansowymi. Główna informacja poznawcza zawarta w bilansie to suma bilansowa, którą w toku analizy poddajemy ocenie pod względem jej struktury zarówno po stronie aktywów jak i pasywów oraz powiązań poszczególnych pozycji aktywów i pasywów pomiędzy sobą. Takie podejście analityczne wymaga sporządzenia postaci analitycznej bilansu, obejmującej równocześnie strukturę aktywów i pasywów, jak i ich zmianę. W sprawozdaniu analitycznym umieszcza się jedynie wartości niezbędne do analizy, na przykład główne pozycje bilansowe, a w przypadku potrzeby zidentyfikowania przyczyn niekorzystnych bądź korzystnych zjawisk uzupełnia się je o dodatkowe zestawienia.

Sprawozdania finansowe sporządzane są głównie z myślą o użytkownikach zewnętrznych. Jednakże prezentacja danych o sytuacji majątkowo-finansowej firmy i osiągniętych przez nią wynikach skupia także uwagę odbiorców wewnętrznych. Poszczególni użytkownicy sprawozdań finansowych zainteresowani są ich zawartością dla osiągnięcia swoich celów i podejmowania różnych decyzji, stąd wykorzystują oni różne informacje tam zawarte⁷⁸.

W tabeli przedstawiono użytkowników korzystających z informacji znajdujących się w bilansie oraz rodzaj wyżej wymienionych informacji. Od dawna rachunkowość dostarcza informacji szerokiemu kręgowi użytkowników (m. in. inwestorom, analitykom giełdowym, bankowcom), aby mogli ocenić sytuację finansową spółki, a tym samym ograniczyć ryzyko inwestowania kapitału. Przy przygotowywaniu bilansu nie jest brany pod uwagę sposób wykorzystania informacji w nim zawartych. Dostarcza on informacji, które są w stanie zaspokoić tylko podstawowe potrzeby informacyjne, nie są natomiast w stanie w pełni sprostać potrzebom informacyjnym wszystkich użytkowników⁷⁹. Podmioty gospodarcze prowadzące rachunkowość przygotowują roczne sprawozdanie finansowe na dzień kończący rok obrotowy, czyli rok kalendarzowy lub inny okres trwający 12 kolejnych pełnych miesięcy kalendarzowych, stosowany również do celów podatkowych.

⁷⁷ www.e-podatnik.pl, autor: Andrzej Zbroja.

⁷⁸ T. Siudek, *Analiza finansowa...* op., cit., s. 15.

⁷⁹ G.K. Świdarska, *Sprawozdanie finansowe...* op., cit., s. 2-4.

Należy zwrócić uwagę, że struktura rocznego sprawozdania finansowego zależy od znaczenia podmiotu sporządzającego sprawozdanie w środowisku gospodarczym.

Tabela 3. Użytkownicy informacji zawartych w bilansie

Użytkownicy informacji	Rodzaj informacji finansowej
1	2
Dyrektor, właściciel firmy	<ul style="list-style-type: none"> • potrzebuje informacji o sytuacji finansowej jednostki i jej efektywności, • chce wiedzieć, jak radzi sobie w porównaniu z rokiem ubiegłym, • zainteresowany jest przyszłością i sukcesem podmiotu gospodarczego.
Kredytodawca	<ul style="list-style-type: none"> • musi ustalić zdolność kredytową jednostki gospodarczej, czy będzie ona w stanie w terminie spłacać zadłużenie wraz z odsetkami, • musi mieć możliwość wyceny organizacji gospodarczej w przypadku niespłacenia długu.
Akcjonariusz, inwestor	<p>Inwestując pieniądze, chce znać:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozycję konkurencyjną spółki, • rozmiar ryzyka, • stopę zwrotu z zainwestowanego kapitału, • rentowność oraz plany rozwoju spółki, • informacje o dywidendach i przewidywanej stopie zwrotu z inwestycji.
Pracownicy firmy	<ul style="list-style-type: none"> • chcą wiedzieć, czy spółka zapewni stabilne miejsce pracy, • czy będą regularnie otrzymywali wynagrodzenie, • czy możliwe są podwyżki i premie.
Dostawcy	<ul style="list-style-type: none"> • muszą wiedzieć, czy mają do czynienia z podmiotem stabilnym finansowo i godnym zaufania, • chcą znać zdolność jednostki do terminowych dostaw i płatności za towar.
Urząd skarbowy	<ul style="list-style-type: none"> • sprawdza wysokość naliczonego podatku przypadającego do zapłaty, • analizuje sprawozdania finansowe pod względem rzetelności i wiarygodności.
Klienci	<ul style="list-style-type: none"> • są zainteresowani czy jednostka jest zdolna do kontynuowania działania, negocjowania cen, • chcą wiedzieć, jaka jest pozycja firmy na rynku.
Konkurencja	<ul style="list-style-type: none"> • interesuje ją udział w rynku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: I. Olchowicz, A. Tłaczała, *Sprawozdawczość finansowa*, Wyd. Difin, Warszawa 2004, s. 19.

Do drugiej grupy podmiotów zalicza się pozostałe jednostki gospodarcze

prowadzące księgi rachunkowe⁸⁰.

---

⁸⁰ B. Micherda, *Podstawy rachunkowości. Aspekty teoretyczne i praktyczne*, Wyd. PWN, Warszawa 2005, s. 238-239